

Pas a desnivell

Espectres

Cada vegada que algú parla del perill que corren la llengua i la cultura castellanques a Catalunya em quedo de pedra. Aquest estat d'estupor es deu a diverses causes, la principal de les quals és el fet —ens consta— que l'idioma amenaçat és el nostre. Però hi ha altres motius de sorpresa, com ara la preocupació obsessiva d'afincar als Països Catalans l'idioma castellà, desentenenent-se de la crisi que aquest travessa en les àrees que cobreix per dret natural o de conquesta pretèrita. Presumeixen tretzenerament dels milions de castellanoparlants que hi ha en tres o quatre continents i no semblen preocupar-se gaire de la situació real en aquelles zones. Es diria que els amoïna més que al Vallès no hagi desaparegut del tot el català que no pas l'evidència que és a punt de desaparèixer el castellà a les illes Filipines.

Triomfalistes de mena, fan sumes sobre el mapa i no deixen res per verd, cada colònia se l'apunten com a cosa feta, sense comptar, posem per cas, les comunitats indígenes americanes que desconeixen gairebé del tot la llengua de l'imperi que els va collar. El cas d'Amèrica els hauria de mantenir alertes, perquè el castellà hi retrocedeix com a llengua de cultura i, sobretot, com a mitjà de relació econòmica. Sofreix un procés de degradació i es va convertint en un argot d'aquells que necessiten especialistes per a interpretar-los. Si algú en dubta, em permeto de recordar el cas de les pel·lícules filmades als Estats Units i doblades a allò que en diuen espanyol. El resultat escandalitzava els acadèmics centralistes, que protestaven per les versions fetes a Mèxic, a Veneçuela o a Panamà. No van parar fins a aconseguir que els doblatges s'efectuassin en una intocable mare pàtria, en nom d'una unitat lingüística que regategen al català, amb menys motius i una absència absoluta de raons honestes. Perquè la realitat és que els doblatges fets a la Península queden exòtics (i, sovint, provoquen grans riallades de les quals he estat testimoni) a l'altra banda de l'Atlàntic.

La veritat és que estan ofuscats i que se'n veuen un bull. Un diari madrileny, YA, ha ratificat una notícia que ja era del domini públic: Barcelona és el lloc del món on s'editen més llibres en castellà. És una cosa que, a nosaltres, no ens fa especialment feliços. Però a ells tampoc... De fa temps que això els té picats, com l'afer del doblatge de films en do-

minis que, en el fons, saben que ja no els pertanyen. Un ministre molt singular dels darrers anys del franquisme va tenir una idea lluminosa: la creació a Madrid d'una *Ciudad del Libro* destinada a resoldre el problema. Els editors barcelonins rebien unes circulars on se'ls feien veure els grans avantatges de traslladar les seves activitats al centre. A part d'uns seductors privilegis fiscals, s'oferia l'encant de concentrar tots els serveis i tenir-los més a mà, o sigui «centralitzar-los», un concepte que els treu la son. Es podria dir, ara que la paraula ha pres embranzida, que volien harmonitzar les arts del llibre. La iniciativa, que se sàpiga, no va prosperar. No és pas, ni de bon tros, que ho lamenti, però les coses són tal com són al marge dels sentiments de cadascú. Resulta que durant l'any actual sortiran de les impremtes barcelonines dotze mil títols en castellà, amb un total de vuitanta milions d'exemplars. Què hi farem! El negoci és el negoci i, de moment, encara no se'ls ha acudit de modificar-ho a base de lleis orgàniques. Els intel·lectuals castellanoparlants que resideixen a Catalunya s'hi pensaran molt abans de deixar-se endur per estrebades patriòtiques que els allunyin de les taules parades. Un d'ells, en un atac agut d'oratorïa, va dir que se sentia *chicano* a Catalunya i afirmà que es proposava d'anar-se'n, precisament, cap a les terres on els *chicanos* autèntics les passen morades. Vaig desitjar-li un bon vent i una barca nova que l'hi procuressin una ràpida travessia.

Amb una satisfacció no declarada, però

que se suposa implícita, els diari YA completava l'article informant que no més hi ha 554.000 ciutadans de parla catalana que comprin «algun» llibre a l'any escrit en la nostra llengua. És poca cosa, certament, però no saben ells fins a quin punt és miraculós que sigui així a desgrat de les pedres que ens ha posat a les rodes. Si s'estan quiets i ens deixen tranquils es pot assegurar que millorarem la marca. El mateix rotatiu explica als seus lectors que l'any 1944 es van editar tan sols cinc títols en català, mentre que en el transcurs de l'any actual n'han aparegut 1.722. L'autor de l'article remarca que després de la mort de Franco les publicacions en català s'han incrementat en un trenta per cent. No se sap ben bé si ho diu amb un rosc nostàlgic, o amb un paternalisme condescendent o com a senyal d'alarma.

Entre les coses que els haurien de preocupar més que el que passa aquí (on ningú no els empaïta), hi ha un fet significatiu sobre pèrdues d'influència: el Govern britànic ha acordat suprimir el servei en castellà de les emissions de la BBC. En canvi manté, entre altres, els serveis en birmà i en somali.

Ens dol, no se'ns acudiria mai de celebrar-ho, però la veritat és que nosaltres, a part del fet d'ajudar-los editant més llibres en castellà que ningú, no podem fer-hi gaire cosa més. Prou feina tenim a defensar-nos. En canvi ells, si no estessin tan capficats amb Catalunya, podrien treballar amb més eficàcia en la direcció adequada. ● PERE CALDERS